

Какво още може да побере в себе си и единствено в себе си Душата на Гения, на поелия отговорност за всичко?

По повод на едно съвсем невинно постоянно срещано словосъчетание (“вековна гора”) философът Гастон Башлар отправя следното предупреждение: “В областта на поетичната феноменология има едно прилагателно, с което философът на въображението трябва да внимава: това е прилагателното “вековен” (ancestral). Всъщност това прилагателно доста прибързано е получило чисто словесна стойност - в него не се влага дълбок смисъл, появява се неоснователно и по този начин въображението не изпитва прякото въздействие на дълбините или, казано по-общо, на психологията на дълбините.” Случаят с Яворовата употреба очевидно е противоположният. Очевидно това за Яворов не може да се каже. Тук “път вековен” (“Евреи”) е най-малко обобщаващото словосъчетание. Тук думата “век” и производните ѝ са вплетени в екстатично звучащи изрази; те носят товара на трагическата концепция за живот след смъртта. Макар те да се срещат най-вече в обкръжаващите по съдържание и по години на създаването поемата “Нощ” произведения, те са смислово предзададени и за стихотворенията от цикъла “Прозрения”.

Знаем вече, че не става въпрос само за този век, за равностоятката и перспективите на едно столетие, предполагаме, че националният апокалипсис се разгръща всъщност във върволицата от вековете. И все пак по-късните си произведения Яворов се освобождава от тези времеви рамки, от краевековната мега-ритмика (“мега” според мащабите на индивидуалното човешко битие), от цикличността. Смъртта - тази “душа на вековете”, тази мечта самотна, която проследява своите видения “от век на век” (“Смъртта”), вече е пряко, без дадения в “Нощ” телеологизъм, насложена като протичане върху живота:

Живота и смъртта крила ми са предвечни,
размахани задружно - близки и далечни
предели аз не виждам сред размаха свой;
на мигновенията бързотечни
изгубих тягостния брой.

(“Песента на човека”)